

6 juni 2022 (Pinksteren): Landen getroffen door modderstroom na zware stortbui

Op 14 juli 2021 kenden we de grote waterbom met de vernietigende overstromingen in de Vesdervallei. Toen was er ook een bijna-drama in het Gete- en Demerbekken waar alle wachtbekkens meer dan 120% gevuld waren. De Demervallei tussen Diest en Aarschot was voor een lange periode met een hoge waterkolom gevuld. En dat terwijl na 24 uur stroomopwaarts de fijne adertjes (beken, grachten...) van het Gete- en Demerbekken al terug op het normale peil stonden. In plaats van het water zoveel mogelijk op de plateaus en stroomopwaarts op te houden, zien we nog steeds over heel de lijn een versnelde afvoer naar de stroomafwaartse delen.

*Pinksteren 2022 was totaal anders van aard: geen overstroming van de waterlopen maar massale en directe afstroming van oppervlaktewater en modder/leemsediment uit de grote **volledig ruilverkavelde en hellende Haspengouwse leemplateaus** die een spoor van vernieling in het centrum van Landen, Walshoutem en Waasmont achterlieten.*

Het Pinksterrelaas Landen 2022

Op zondag 6 juni 2022 werd Landen getroffen door een zeer zware stortbui. Vooral Landen centrum, Walshoutem en Waasmont kregen het hard te verduren. Het regende zo veel en zo intens op zeer korte tijd dat water en modder als een stortvloed van de grootschalige, ruilverkavelde Haspengouwse leemplateaus naar beneden stroomden naar de bewoning. De schade was enorm. Ondergelopen kelders en benedenverdiepingen van huizen, meegesleurde auto's, straten en pleinen onder water zodat huizen onbereikbaar werden. Het leek wat op Pepinster 2 en de waterbom van 14 juli van het jaar voordien. Maar hier ging het niet om een overstroming maar om massale afstroming vanuit de akkerplateaus. Gelukkig vielen er geen doden en bleef alles beperkt tot materiële schade. De schade was evenwel bijzonder groot. De stadsdiensten hebben in de dagen die volgden op de ramp, zeer hard meegewerkt om de straten weer moddervrij te krijgen en meegesleurd materiaal op te ruimen. Het meest getroffen waren natuurlijk de bewoners van de ondergelopen huizen. Het modderwater kruipt overal in, maakt muren nat, beschadigt meubelen en ander huisraad en laat bij het drogen een zeer moeilijk te verwijderen stoflaag achter. In totaal werden vijftien containers huisraad en ander vernield materiaal afgevoerd. Spijtig genoeg is dit niet de eerste keer dat inwoners van Landen het slachtoffer van wateroverlast zijn. Bij iedere zware stortbui staat wel ergens een wijk blank.

Structureel probleem stelt zich bij elke zware stortbui door de schaalvergroting van het ruilverkavelde Haspengouws plateau

Van waar komt al die wateroverlast? Een te simplistisch antwoord op die vraag is stellen dat het te veel geregend heeft. In dat verband is het zaak de recente landbouwgeschiedenis gekoppeld

aan de topografische structuur van Landen te bekijken.

Landen ligt in Haspengouw met zijn zeer vruchtbare leembodems. Het laagplateau wordt doorsneden door enkele beken en de Kleine Gete, waardoor er een golvend landschap ontstaan is met heel wat steile hellingen. Door de vruchtbare bodem is er nauwelijks bos en weiland, want die werden omgezet in akkerland. In de tweede helft van de twintigste eeuw werd een aanvang gemaakt met schaalvergroting die zijn beslag kreeg in een ruilverkaveling. De landbouwsector vroeg en kreeg de ruilverkaveling waardoor zeer grote rechthoekige percelen gevormd werden zonder enige dooradering met landschapselementen zoals struweel of brede grasstroken, en met gebetonneerde toegangswegen tot de akkers. Ideaal voor de actuele grootschalige moderne landbouw. Bijna het hele buitengebied van Landen is ruilverkaveld en zo omgetoverd tot dit grootschalige landschap. Voor de inwoners van Landen blijkt deze omvorming allesbehalve gunstig te zijn want bij iedere zware regenbui zien ze het modderwater van de velden via de gebetonneerde wegen de dorpskom overspoelen. Er werd tijdens de ruilverkaveling totaal geen rekening gehouden met erosie, alles stond in functie van optimalisatie van de landbouwproductie. Het gevolg is dat om de haverklap dorpen en bepaalde wijken te lijden hebben van de gevolgen van deze ruilverkaveling aangezien het water zonder de minste hinder en met tonnen vruchtbare leem van de hellingen stroomt.

De gemeenschap betaalt twee keer: voor de ruilverkaveling én de schade tengevolge van die ruilverkaveling

Schrijnend in deze situatie is dat de gemeenschap, wij allemaal dus, deze schaalvergroting via de ruilverkaveling betaalde. Bijna alle kosten van een ruilverkaveling werden en worden nog steeds

gedragen door de gemeenschap, een klein deel door de eigenaars. Spijtig genoeg is het niet de landbouwsector die opdraait voor de kosten van de wateroverlast, maar ook weer de gemeenschap en de getroffen inwoners zelf. Men verschuilt zich achter het argument dat men de hemelsluizen niet kan tegenhouden. Deze argumentatie slaat nergens op. Het kan vergeleken worden met een dorp waar een nieuwe school gebouwd wordt. Het bestuur wenst een moderne school te zijn en pleit voor een 'open school'. Dus komt er rond de speelplaats geen afsluiting, maar wordt er een dikke, witte lijn getrokken die de leerlingen niet zouden mogen overschrijden. Natuurlijk loopt op een ongunstig moment een kleuter achter een bal aan de straat op en wordt aangereden door een auto. De schooldirecteur verschuilt zich achter het argument dat de kleuter niet het recht had over de lijn te lopen. Ieder weldenkend mens weet dat die man fout argumenteert en maatregelen had moeten treffen om ongelukken te vermijden.

Verplichte erosie maatregelen en groenblauwe dooradering als remediëring schaalvergroting ruilverkaveling absoluut nodig

Diezelfde redenering geldt voor de ruilverkaveling en de inrichting van het landelijk gebied voor de landbouw. Men weet dat het kan regenen, ook al weet men niet waar en hoe intens een stortbui zal zijn. Ondertussen is het ook voor iedereen duidelijk dat de recente klimaatwijziging de buien nog intenser kunnen maken. Men weet dat bij een zware bui inwoners in problemen komen door modderstromen die vanuit de velden omlaag komen. Modderstromen die trouwens jaarlijks tonnen (tot 25 ton/ha/jaar) vruchtbare leem afspoelen. Het is dus de taak van de overheid om maatregelen in het landbouwgebied op te leggen om deze erosie en afstroom bij regenbuien te voorkomen en van de landbouwsector om hieraan onverkort mee te werken. Het is duidelijk dat de bestaande initiatieven en maatregelen onvoldoende werken. De aanleg van groene bufferstroken via beheerovereenkomsten geschiedt volledig op vrijwillige basis en elke strook is maar tijdelijk. Daarom moeten er verplichte en bindende maatregelen komen in functie van meer en permanente

erosiestroken. Op strategische plaatsen moet het water afgeremd worden. Teelten zoals aardappelen, bonen en mais zijn zeer erosiegevoelig en moeten vermeden worden op de meest erosiegevoelige hellingen. Of om het in de geest van het voorbeeld van de school hierboven te stellen: de witte lijn moet vervangen worden door maatregelen die wel effectief zijn, gecontroleerd en gehandhaafd kunnen worden. En wie niet meewerkt, zou verantwoordelijk moeten gesteld worden voor de schade die bij elke stortbui plaatsvindt.

Of moet men aanvaarden dat een ton aardappelen meer waard is dan een ondergelopen woonwijk en afvloeit van de leemlaag vanaf het plateau?

■ Foto's: 6 juni 2022, wateroverlast Landen.
© Marc Borghs, Stad Landen

